

Ernst. foto 12/11.2.1991

M

SALLA 33 JAAKONNIEMI

Kivikautisen asuinpaikan
koekaivaus

Taisto Karjalainen 1990

SALLA JAAKONNIEMI

SISÄLLYSLUETTELO

	sivu
1. JOHDANTO	1
2. ARKISTOTIEDOT	2
3. OTE PERUSKARTASTA	3
4. KAIVAUSPAIKAN SIJAINTI TOPOGRAFIA JA LÄHILÖYDÖT	4
5. KAIVAUSTEKNIikka	5
6. MAALAJIT JA LÖYDÖT	6
7. YHTEENVETO	7
8. NEGATIIVILUETTELO	8
9. VALOKUVATAULU	9
10. KARTAT	10-14

JOHDANTO

Keväällä 1990 sain museoviraston esihistorian toimistolta tehtäväkseni kaivaa Sallan Kursun koskenkankaalla. Alueen-
tutkimuskohteeksi valinta perustui Hannu Poutiaisen edel-
lisen kesän inventointituloksiin. Katso Poutiaisen Inv.
kertomus Sallan kunnassa 1989 top. arkistossa.

Koskenkankaan alueella työ edistyivät odotettua joutuisam-
min, joten päätimme siirtyä myös muihin Poutiaisen inv.
kertomuksessa kuvattuihin paikkoihin. Jaakonniemi oli yksi
näistä kohteista. Edelliskesän inventoinnissa alueelta oli
löytynyt taltta, kvartsi- ja pii-iskoksia.

Jaakonniemen kenttätyöt suoritettiin ajalla 20.8. -
28.9.1990. Kaivauksen johtajana toimi allekirjoittanut,
piirtäjänä Seela Miettinen ja kaivajina kymmenen Sallan
velvoitetetyöllistettävää. Kaivausten kanssa samanaikaisesti
kaivettiin myös Kursujärven vastakkaisella rannalla si-
jaitsevassa Vuolukassa.

SALLA, JAAKONNIEMI, KAIVAUS AJALLA 20.8. - 28.9.1990

Kunta: Salla Kylä

Kylä: Kursu

Tila: Uusirauhala RN:o 130

om. Johan Erkki Kursu Jaakonniemi, os. 98600 Kursu

Peruskartta: Talvinkovaara 3643 05 Helsinki 1962.

Kaivausalueen koordinaatit: 740852 Y: 5502 z: 170,16 m
m.p.y.

Aiemmat tutkimukset: Hannu Poutiainen inventointi 1989.

Aiemmat löydöt: KM 25359:1-5

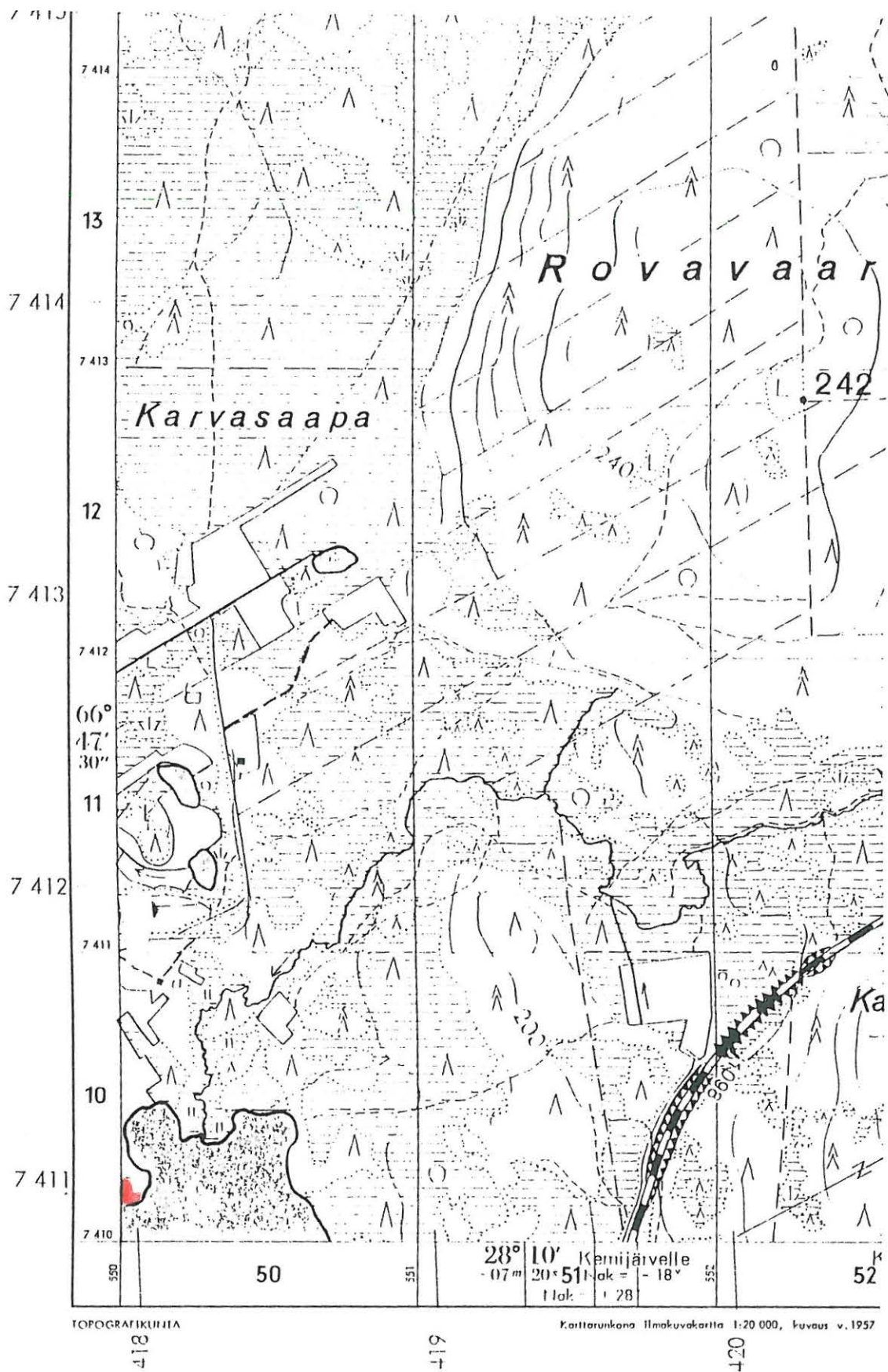
Kertomukseen liittyvät löydöt: KM 25815:1 - 43

Kertomukseen liittyvät negatiivit: 82361, 82362,
82364, 82368 - 82371, 82374 - 82376.

Jaakonniemi x: 740952 y: 55022 z:

Kaivausalueet on merkitty punaisella.

Kartta painettu Helsingissä 1962

KAIVAUSPAIKAN SIJAINNIT, TOPOGRAFIA JA LÄHILÖYDÖT

Jaakonniemen kaivauspaikka sijaitsee Kursun kylässä, Kursujärveen pohjoisesta laskeutuvan Jaakonniemen kärjessä. Jaakonniemi on ohutta rantakaislikkoa lukuunottamatta viljelysmaata. Niemessä sijaitsee myös asuinrakennuksia piha-
piireineen.

Jaakonniemen maaperä on ohutta hiekkaa ja savea, jonka päällä on 20 - 30 cm:iä peltomultaa. Niemi on mahdollisesti muinainen joen delta-alue.

Lähilöydöt: Kursu, Tuurajärvi KM 14680:1 - 3
Kursu, Luusua KM 15732
Kursu, Vuolukka KM 25816:1 - 17
Kursu, Koskenkangas KM 25814:1 - 148

Kts. Hannu Poutiaisen inv. kertomus top. arkistossa vuodelta 1990.

KAIVAUSTEKNIikka

Kaivaus aloitettiin vetämällä alueelle pohjois-etelä-suuntainen peruslinja ja sille kohtisuorassa kulkeva itä-länsi -linja, joiden leikkauskohdassa peruspaalu X:50, Y:200 sijaitsi. Peruspaalu sijaitsi alueella olleen kesämökin kaakkoiskulmasta suuntaan 116 gon 49,5 metriä. Kts. yleiskartta s.

Kaikki kaivauksella käytetyt mittaukset perustuvat edellä kuvattuun koordinaatistoon. Kaivetut alueet avattiin 1 m x 1 m suuruisina ruutuina, joihin tässä kertomuksessa käytetyt x:n ja y:n arvot viittaavat.

Kaivauksella käytettiin kiintopistettä 1, joka sijaitsi niemen itäpäässä rantakaislikossa olleessa kivessä. Kiintopiste oli 170,16 metriä meren pinnan yläpuolella. Kiintopisteen korkeus laskettiin Karsujärven pinnasta, joka on 168,8 metriä meren pinnan yläpuolella.

Vaaituskoneen lukema (kone 1) kiintopisteeltä 1 oli 252. Myös vaaituskoneen paikka selviää yleiskartasta.

Kaivausalueilta poistettiin ensiksi peltomulta lapiolla, jonka jälkeen alueita kaivettiin kaivauslastalla 10 cm:in kerroksissa. Myös peltomullasta tulleet löydöt otettiin talteen. Kaivaus aloitettiin vetämällä alueelle koekuoppalinjoja, joiden perusteella kaivausalueita laajennettiin.

MAALAJIT JA LÖYDÖT

Jaakonniemessä kaivausalueilla oli peltomultaa n. 30 cm, jonka alla oli hieno ruskea hiekka. Hiekka muuttui harmaaksi ja saviseksi syvemmälle mentäessä. Peltomullan alaisissa kerroksissa näkyi muutamia maanvärjäytymiä, suurin osa kulttuurikerroksesta oli ilmeisesti tuhoutunut maan muokkauksen yhteydessä. Tähän viittasi myös se seikka, että löydöt tulivat pääasiassa peltomullasta.

Jaakonniemen löydöt ovat hiottujen kiviesineiden katkelmia, kvartsi- ja pii-iskoksia, palanutta luuta, rautakuonaa ja 1800-luvun raha. Alueelta tuli myöhemmän asutuksen jälkeenjättämää esineistöä mm. liitupiipun kappaleita.

YHTEENVETO

Jaakonniemessä kaivettiin 94 neliometriä. Jaakonniemen löytöaineisto on toisaalta kivikautista: kvartsikaavin, kvartsi- ja pii - iskoksia sekä hiotun kiviesineen katkelma. Toisaalta aineistossa on historiallisen ajan löytöjä: 1800-luvun raha, ruukkikuonaa ja mahdollisesti lukkopiitä. Alueelta on paikallisten asukkaiden mukaan löytynyt 1700-luvun raha. Ilmeisesti Kursun kylän asutus on historiallisella ajalla ensiksi sijainnut juuri Jaakonniemessä.

Jaakonniemi on kauttaaltaan viljeltyä peltoa. Peltomulta on alueella keskimäärin noin 30 - 40 cm:iä paksu. Alueella mahdollisesti olleet kulttuurikerrokset ovat ilmeisesti tuhottu pellon muokkauksen yhteydessä. Löydöistä suurin osa on juuri peltomullasta irtolöytöinä tullutta esineistöä. Heti peltomullan jälkeisessä mineraalimaassa oli joi-takin ilmiöitä vielä havaittavissa, mutta nekin hävisivät pääsääntöisesti jo ensimmäisen 10 cm:in kaivauskerroksen jälkeen.

Jaakonniemessä ei havaittu minkäänlaisia löytökeskittymiä. Suurin osa alueelle kaivatusta koekuopista oli löydöttömiä. Varsinainen kaivausalue avattiin koekuopasta tulleiden iskosten ja piin perusteella. Löydöt alueella jäivät kuitenkin kaikkinsa niukoiksi.

Jaakonniemen muinaisjäänösalueen rajaaminen on hyvin hankalaa. Luultavimmin emme edes osuneet rikkaimmalle löytöalueelle. Niemi on hyvin laaja ja alueella tulisi suorittaa laaja-alainen koekuopitus jos mieli selvittää löytöalueiden rajoja. Koekuopitus kuitenkin osoitti, että niemen itäosat olivat löydöttömiä. Koekuopitus ei ylettynyt län-siosiin viljellyn maan takia. Myös pohjoisessa koekuopitus rajattiin viljelyksien mukaan. Perunamaat jotka sijait-sivat kaivausalueen ympärillä (kts. kartta s. pintapoi-mittiin perunannoston yhteydessä.

NEGATIIVILUETTELO

- 82361 Jaakonniemen kaivauksilla poistettiin peltomulta lapioidilla kaivausalueilta. S - N. peruspaalu 50/200 näkyy kuvassa linjakepin kohdalla.
- 82362 Jaakonniemi, yleiskuva lännestä itään. Kuva on otettu kesämökin pihalta Kursujärveä kohti.
- 82364 Jaakonniemen kaivausalue: 196 - 201/50 -60. Peltomulta on alueelta poistettu ja mineraalimaa, lähinnä ruskea hiekka on näkyvissä. N - S.
- 82368 Edellisessä kuvassa oleva kaivausalue ensimmäiseen tasoon kaivettuna.
- 82369 Edellisen kuvan kaivausalueesta otettu kuva koillisesta kaakkoon tasossa 1. alueen halki kulkee tummempi likamaajuova, joka oli noin 10 cm:iä leveä.
- 82370 Jaakonniemen kaivausalueen profiilia paalun 158/197 kohdalla.
- 82371 Värjäytymiä maassa paalun 40/195 kohdalla.
- 82374 Panoraama Karsun kylästä. Kuvat 82374 - 76. Etualalla Jaakonniemi. Taustalla Vuolukka.
- 82375 Panoraama
- 82376 Panoraama

SALLA JAAKONNIEMI 1990

88364

Kaiv. alus. 196-201/58-60
 Pöhtämällä alainen mineraalimaa
 näkymiä N→S.

88370

Jaaakonniemen kaivausalueen
 profiilia maahan 158/197 kohdalla

88369

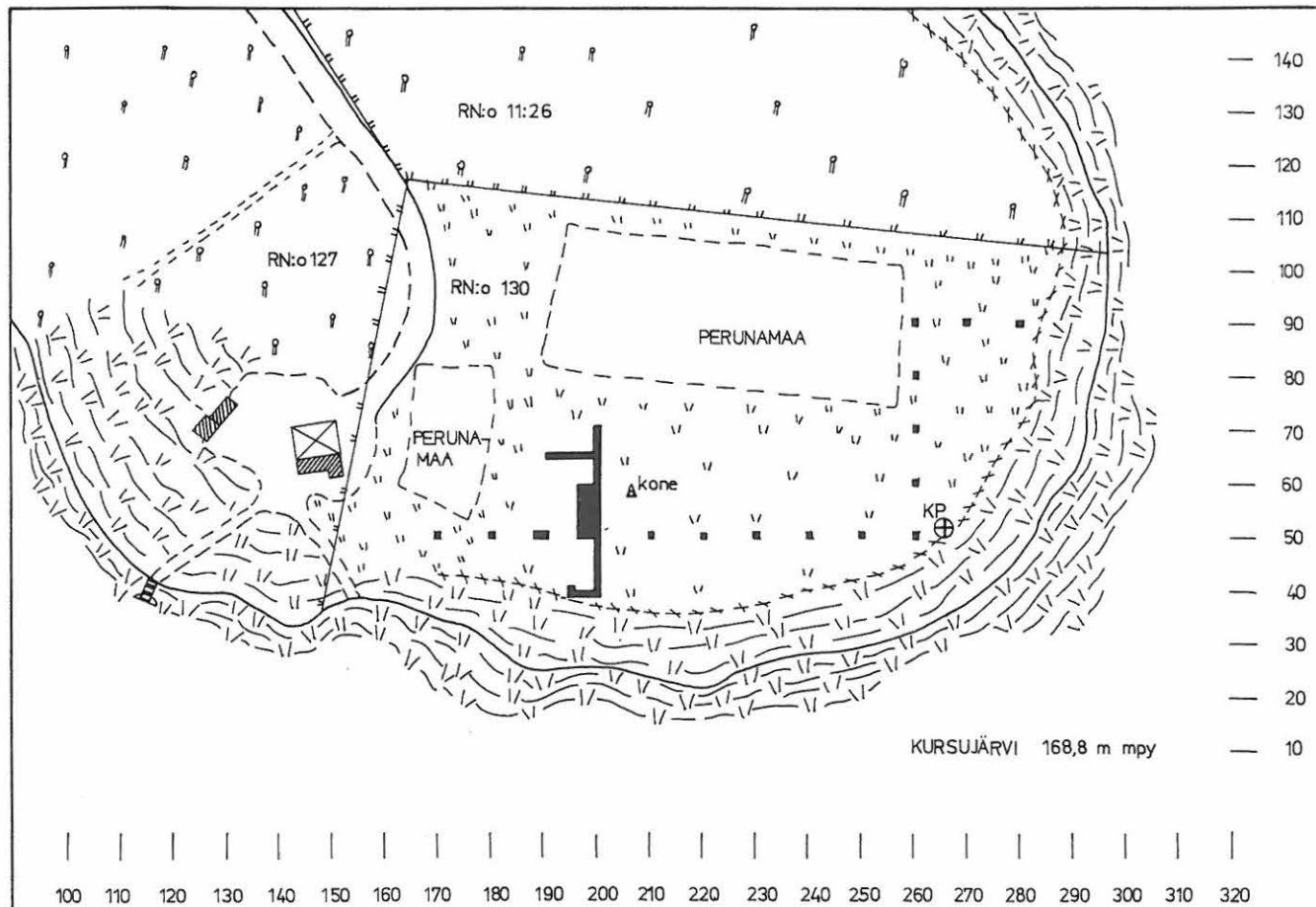
Jaaakonniemen kaiv. al. 196-201/58-60 kaatteen kallei-
 tummuusjuova joka on n. 10cm leveä.
 Kuva koillisesta länteen taso 1. (10 cm. mineraalimaata.
 Seuraavalla kerroksella ilmio nähti.

SALLA KURSU JA KONNIEMI
 TAISTO KARJALAINEN 1990
 YLEISKARTTA
 PIIRT. SEELA MIETTINEN

MK 1:1000
 KP 1 = 170,16 m mpy, kone 252

- kaivettu alue
- kiintopiste
- kone
- kesämökki
- talusrakennus
- " " niitty
- viljelty pelto
- rantaheinikko/räme
- ajotie
- piikkilanka-aita
- polku
- laituri
- tilanraja/rekisterinumero

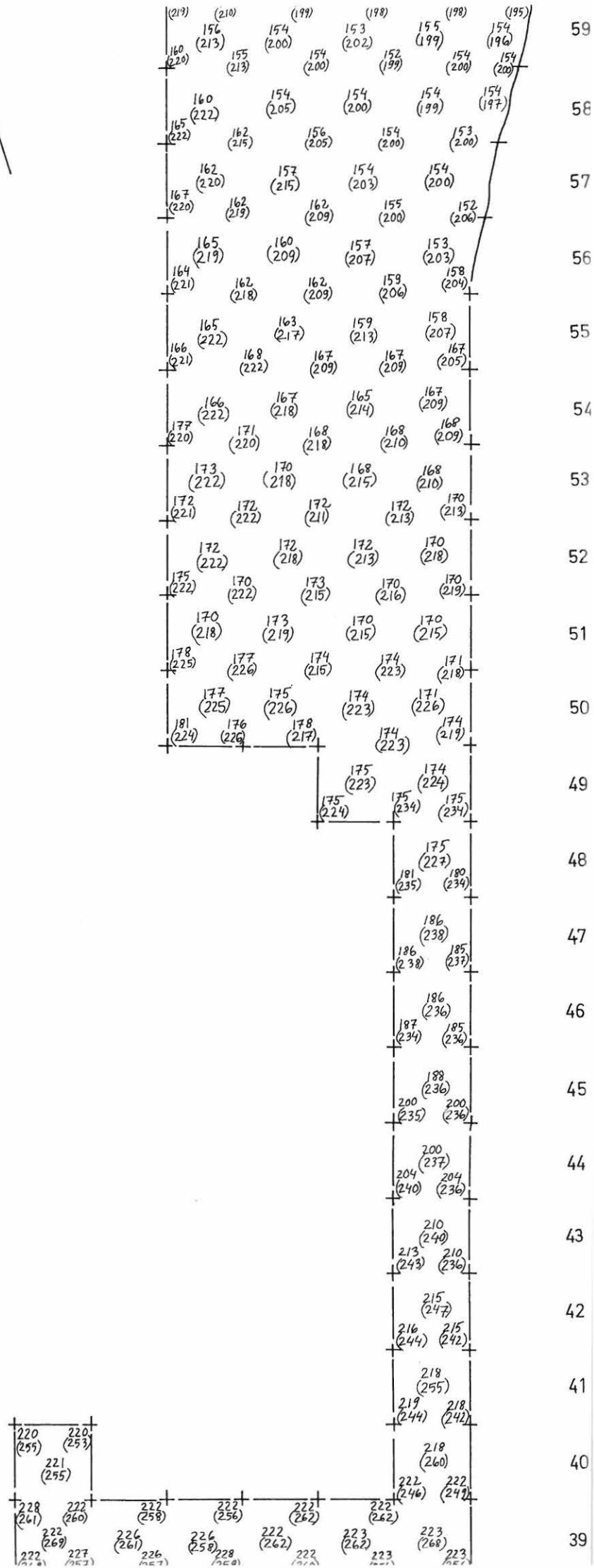

SALLA JAAKONNIEMI
TAISTO KARJALAINEN 1990

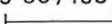
PINTA- JA POHJAVAAITUSKARTTA
RUUDUT 39-59 / 195-200
MK 1:50 1 m

KP=170,16 m mpy, kone 252
PIIRT. SEELA MIETTINEN

111 PINTALUKU
(222) POHJALUKU

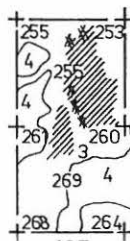
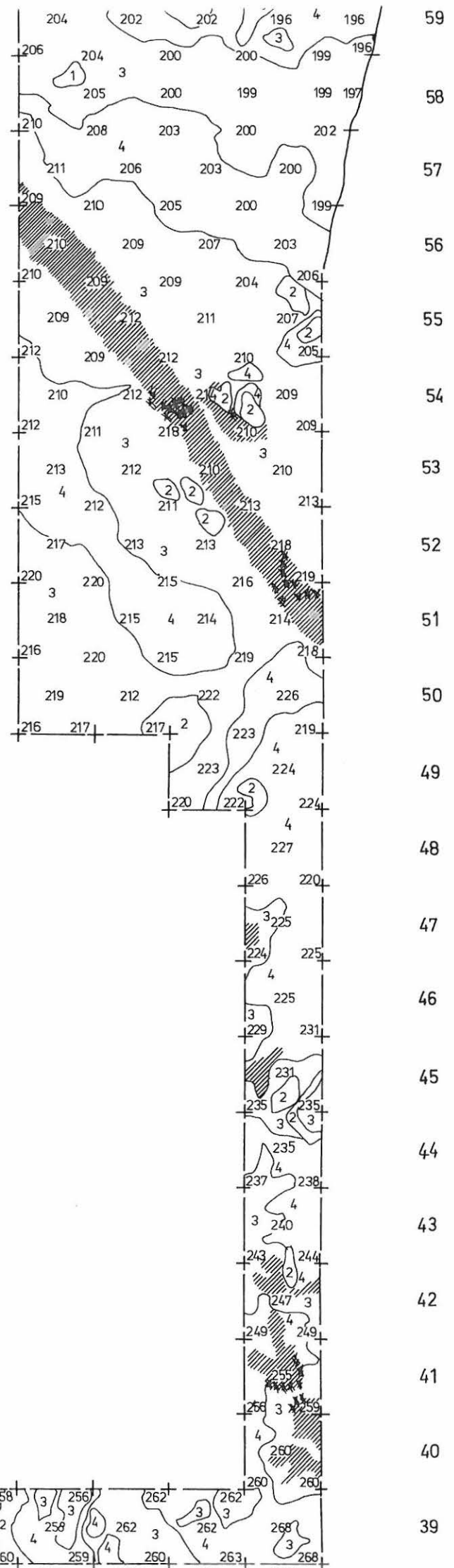

SALLA JA KONNIEMI
TAISTO KARJALAINEN 1990

TASOKARTTA
TASO 1
RUUDUT 39-59/195-200
MK 1:50 1m

KP=170,16 m mpy, kone 252
PIIRT. SEELA MIETTINEN

- 1 peltomulta
- 2 huuhtoutunut hiekka
- 3 ruskea, rikastunut hiekka
- 4 puhdas pohjasavi
- likamaa
- hiiltä

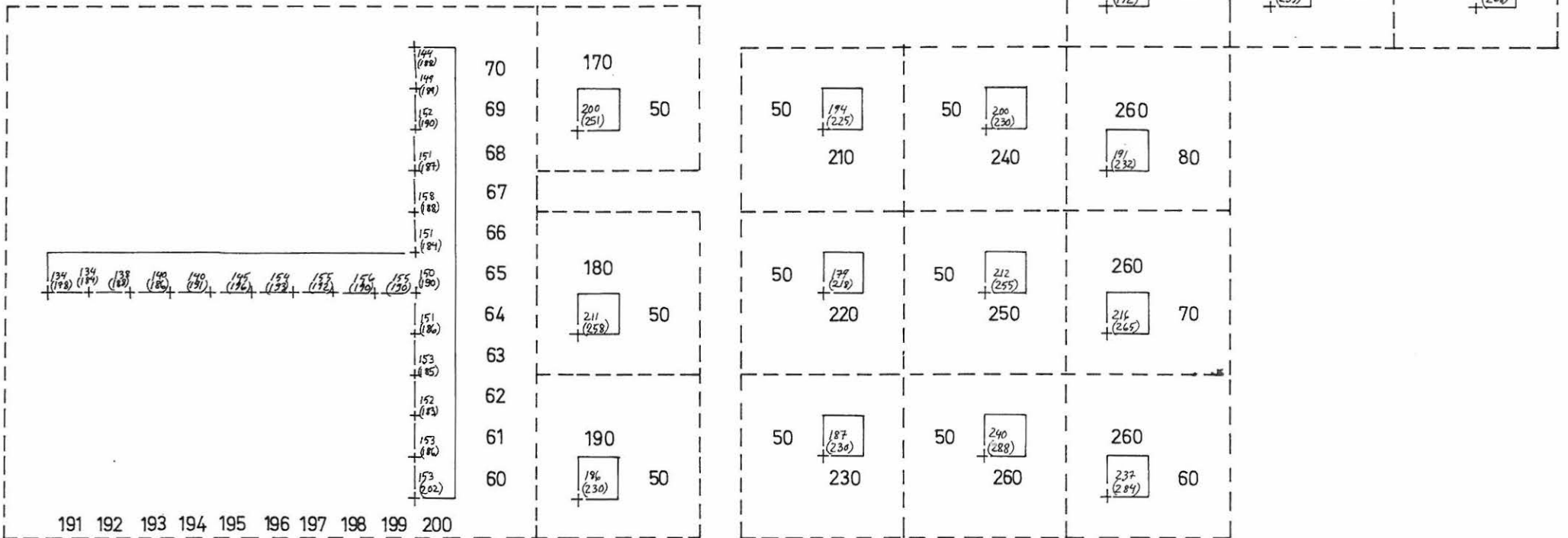

SALLA JAAKONNIEMI
TAISTO KARJALAINEN 1990

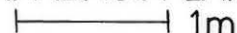
PINTA- JA POHJAVAAITUSKARTTA
KOEKUOPAT 50 / 170, 180, 190, 210, 220, 230, 240, 250, 260,
70/260, 80/260, 90/260, 270, 280
RUUDUT 65/191-199, 60-70/200

MK 1:100 1m
KP = 170,16 m mpy kone 252
PIIRT. SEELA MIETTINEN

PINTALUKU 111
POHJALUKU (222)

SALLA JAAKONNIEMI TAISTO KARJALAINEN 1990

PROFIILIKARTTA
LINJALTA X=50-60, Y=197
PIIRRETTYNÄ IDÄSTÄ LÄNTEEN
MK 1:50 1m
KP=170,16 m mpy, kone 252
PIIRT. SEELA MIETTINEN

- 1 peltomulta
- 2 huuhtoutunut hiekka
- 3 ruskea, rikastunut hiekka
- 4 puhdas pohjasavi
- likamaa

